

Escriptura, comprensió i esperança

Louise Dupré (Quebec, 1949) ha publicat tres novel·les, dues obres de teatre i deu llibres de poemes, l'últim dels quals ara ha editat Eumo

**MÉS AMUNT
QUE LES FLAMES**
Louise Dupré
Traducció:
Lúdia Anoll
Editorial: Eumo
Vic, 2017
Pàgines: 160
Preu: 16 euros

À *Auschwitz on exterminait
des enfants
qui aimaient caresser
des troupeaux de nuages*

”

Assisteixo, expectant, a la presentació a la llibreria Laie de Barcelona de la traducció al català d'un recull de poemes de Louise Dupré, que arrenca de la visita que aquesta escriptora i psicòloga canadenc va fer a Auschwitz cap a l'any 2008 i de l'impacte que aquesta visita li causà. *Més amunt que les flames*, aborda el tema de l'Holocaust a través de la poesia. Prèviament a aquesta presentació, n'he demanat l'original a l'editorial per llegir-lo en la llengua en què va ser escrit. La temàtica m'interpel·la des que, ja fa un grapat d'anys, vaig abordar la lectura de Viktor Frankl, la de Primo Levi, l'obra de Ruth Klüger en versió francesa i el volum de Montserrat Roig, per citar una autora de casa nostra que també es va sentir trasbalsada per l'horror que en aquells camps es va cometre amb total impunitat i que, al llarg de la història i contra tantes evidències i documents, alguns han tingut la gosadia de negar.

Al moment de la presentació ja he efectuat un primer contacte amb el recull, perquè m'agradarà sentir altres detalls

més específics que l'autora pugui donar-me quan, l'endemà de la presentació, ens trobem abans que ella torni al Quebec. Louise Dupré és una de les figures de proa de l'actual literatura quebequesa.

El llibre s'estructura com un poemari, punyent, indignat i lúcid, fragmentat en quatre parts, al llarg de les quals un jo poètic exterior s'adreça a un tu, el tu de l'autora –aquí acompanyada pel seu nét–, i hi dialoga per reflexionar sobre el que va succeir a Auschwitz i sobre la crueltat humana. Un cop vist el que va veure, creixia dins l'autora un indeturable monòleg interior que no tenia les pauses ni els silencis habituals en els poemes aïllats d'un recull comú. Allò que ella experimentava era una mena de torrentada i d'obsessió reflexiva, que l'enviaïa sencera i que no tenia aturador. L'endrega és per a l'infant: “À *Maxime, l'enfant près de moi*”, que va apareixent al llarg dels versos del recull com en anàfora i que suscita en l'autora els sentiments de pertinença més atàvics. És l'infant que d'una banda interpel·la i de l'altra constitueix l'esperança de futur i fa que les mares continuïn posant fills al món: “*Les mères ont la foi*”, malgrat la misèria que ha inspirat l'obra, “*Elle est très vieille / ta douleur*”. És l'infant de les generacions futures, que hauran de trobar escales més altes que les flames per oferir un espai que faci d'habitatge a la memòria dels morts. Dupré assaja de respondre a la pregunta de en quin món haurien viscut els infants exterminats, que és la mateixa de en quin món viu i viurà el seu nét, tots els infants del món. Ella desitja un món més huma-

nitzat i allunyat de la salvatgeria dels camps d'extermini: “*Il y a des histoires / que tu ne veux pas / lui raconter*”.

Naturalment, els versos s'enriqueixen amb referències a nombrosos aspectes de l'imaginari de l'autora i de la seva vida, de manera que el conjunt és la veu d'una consciència que parla. I ho fa en un llenguatge poètic alhora que planer. També es vesteixen amb reiterades referències bíbliques, a manera de pinzellades que suavitzen el conjunt: enmig de la negativitat sempre hi ha algú que fa una bona acció i que ens preserva del mal.

L'obra de Francis Bacon

Hi ha diverses al·lusions a l'obra de Francis Bacon, un pintor que l'autora admira i que va ser molt marcat per les dues guerres mundials. El seu art presenta la característica de la deformació pictòrica en les fesomies i figures humanes distorsionades o estrefetes, de caire força destructiu, que evocuen crisis, solitud i mort, i que casen perfectament amb el crit d'espant d'Auschwitz. Bacon és, potser, el pintor de l'ànima humana més obscur. En visitar una de les seves exposicions al Metropolitan de Nova York mentre treballava en aquest re-

cull de poemes, Dupré va reviure el terror de Birkenau i d'Auschwitz, de manera que l'obra de Bacon i la seva experiència personal es van fusionar i completar en determinats fragments d'aquest llarg poema.

Quan va visitar Txèquia, Dupré ja tenia la intenció d'escriure sobre el dolor i havia efectuat recerques sobre aquesta realitat. Tot el que havia llegit per tal d'abordar aquesta temàtica va quedar superat per la sacsejada que va experimentar en visitar Auschwitz i l'exposició on va veure els vestits d'un dels nadons que van ser exterminats. Perquè aquella contemplació la remeté al seu nét, aleshores també nadó. Mentre ella se sentia impactada pel que veia –diu– hi havia turistes que es fotografaven davant les cel·les de tortura, com si es trobessin davant d'una atracció de Disney World. I n'estava doblement astorada. La sacsejada la va dur a iniciar l'escriptura del recull precisament per poder continuar escrivint en endavant, tal va ser l'impacte i la pressió rebudes.

Aquesta meditació sobre el dolor va sorgir de la necessitat íntima de l'autora de deixar constància d'aquella visita i de l'emoció que li suscità. Hem vist a bastament aquest horror recreat en la ficció ci-

nematogràfica, però no podem imaginar realment el que era l'engany planificat de l'extermini, que va fer onze milions de víctimes. Aquest és un poema dedicat a tots els infants desapareguts als camps i, òbviament, al seu nét, metàfora de les generacions futures. Dupré trià la poesia perquè el llenguatge poètic és el de les emocions, el de les impressions, el dels sentiments. Auschwitz suscita dolor. I el dolor pot ser dit, pot fluir, a través del ritme i de les figures poètiques. La novel·la –afegeix– és un gènere més fred i més distant. Per escriure sobre Auschwitz cal emoció, humilitat, i observar des de la proximitat, des de la compassió, en una escriptura que exigeix delicadesa, honestat i fraternitat.

El text es desplega com si fos un oratori i, en certa manera, avança com el traç d'una espiral. L'infant exterminat no co-neixerà la joia de cantar, de ballar, de jugar ni de riure. Al poema hi llegim l'horror, però també la fortlesa humana i de la tendresa, del desig de retrobar una mica de llum i de veritat: “*Il faut des jardins / d'enfance / pour sécouer le présent*”. “*Dessiner / des jets d'eau vive / des chats qui naissent / neuf fois de leurs cendres*”. Hi copsem

el contrapès entre Auschwitz i els contes de fades, que representen la natura fràgil de l'infant. El punt d'esperança que també transmet el llibre s'origina en el desig de servir la memòria d'aquells morts. Intuïm que aquesta esperança és igualment necessària per a l'infant i per a l'autora, per poder suportar el pes de la història.

Dupré és la veu de les dones i dels infants torturats i morts que ja no podran parlar ni escriure sobre allò que van viure, i pren Auschwitz com el símbol de tants altres genocidis anteriors i posteriors que han assotat la vida dels éssers humans. Fusiona la mort i la vida, a la qual dóna una nova oportunitat. Defineix aquest recull com un text filosòfic a l'entorn de la crueltat de l'ésser humà.

Contradir les paraules d'Adorno

Amb aquest recull, Dupré s'oposa a les paraules d'Adorno, que sostenia que escriure poesia després d'Auschwitz és una aberració, i pretén, a més de deixar el seu personal testimoni d'un impacte, estimular l'esperança en un futur de la humanitat més clar i més edificant.

Hi ha llibres que ens sorprenen. Aquest n'és un, que fa un nus a la gola, però que alhora ens estimula cap a una dignitat més gran i cap a la responsabilitat de tornar a inventar la joia. Aquest recull va obtenir el Gran Premi Québecor al Festival Internacional de Poesia i va gaudir d'una unànime acollida per part de la premsa. Hughes Corriveau assenyalava a *Le Devoir*: “Llibre original, del tot essencial”. Al Quebec hi ha molta pràctica poètica: recitals en cafès, en bars, gairebé un centenar de reculls publicats cada any, el festival anual internacional de Trois Rivières...

El dolor dels camps i de tot el que s'hi visqué és un fet que no està superat ni de bon tros, i que mai no s'oblidarà perquè mai com allà en la història de la humanitat van confluïr tants homes de carrera, metges, advocats, químics, músics, etcètera, que participessin en un salvatgisme tan gran i en uns crims tan terribles contra la humanitat. Això no obstant i malauradament, tornem a trobar, en comportaments i discursos de grans mandataris, signes que evidencien fortes dosis de racisme i que no podem imaginar ni preveure fins on poden arribar ni on ens poden abocar. Obres com *Més amunt que les flames* posen el granet de sorra de compromís amb la memòria històrica i amb el dolor de la humanitat, que els intel·lectuals, inexcusablement, han d'aportar en aquesta època que es demostra novament perillosa i capaç de tornar a enverinar el futur. En la part final del recull, Dupré proposa la dansa com a metàfora de la tria estètica que pot salvar la humanitat. Ens preguntem, però, si veritablement l'estètica pot donar respostes a una qüestió ètica com la que tracta el recull de Dupré. *

Louise Dupré,
a més de poeta,
novel·lista i
dramaturga, és
psicòloga
TOMA ICZKOVITS /
ÉDITIONS BRUNO
DOUCEY